

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาการเปล่งอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : พระมหาทีปเดช สีลวฑฺฒโน (เลาหอุดมพันธ์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุรชัย วราสโภ (บูรณะวังศิลา), ป.ธ.๗, พธ.บ., M.A., Ph.D. (Vedic Studies)

: ผศ.ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี, ป.ธ.๙, พธ.บ., ศศ.ม., Ph.D. (Philosophy & Religion)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑/มีนาคม/๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท และ เพื่อศึกษาคุณค่าอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ โดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เรียบเรียง บรรยาย ตรวจสอบ โดยอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จากการศึกษาพบว่า

พระโพธิสัตว์ หมายถึง บุคคลผู้บำเพ็ญบารมีเพื่ออุบัติเกิดขึ้นเป็นพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์มี ๓ ประเภท คือ ปัญญาธิกโพธิสัตว์ คือพระโพธิสัตว์ที่สร้างบารมีโดยใช้ปัญญาเป็นตัวนำ สัทธาธิกโพธิสัตว์ คือพระโพธิสัตว์ที่สร้างบารมีโดยใช้ศรัทธาเป็นตัวนำ และ วิริยาธิกโพธิสัตว์ คือพระโพธิสัตว์ที่สร้างบารมีโดยใช้วิริยะเป็นตัวนำ สมเด็จพระโคตมสัมมาสัมพุทธเจ้า เคยเสวยชาติเป็นโพธิสัตว์ประเภทปัญญาธิกะ เพราะมีกำลังบารมีแรงมาก จากที่ได้ตั้งความปรารถนาไว้กับพระพุทธเจ้าองค์ก่อนๆ จนนับชาติไม่ถ้วนด้วยจิตคิดว่า เราตรัสรู้แล้วจะให้ผู้อื่นตรัสรู้ด้วย เราพ้นแล้ว จะให้ผู้อื่นพ้นด้วย เราข้ามได้แล้ว จะให้ผู้อื่นข้ามด้วย

อาสภิวาจา หมายถึง พระวาจาที่แสดงความองอาจ อาจหาญ เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกให้รู้การเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า ด้วยพระดำรัสที่เรียกว่า “อโคหมสมิ โลกสส, เชฏฐโหมสมิ โลกสส, เสฏฐโหมสมิ โลกสส” “เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นเจริณที่สุดแห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐแห่งโลก” ซึ่งปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก และอรรถกถา โดยได้เลือกศึกษาพระวาจาที่แสดงความเป็น “อัคระ”, “เชฏฐะ” และ “เสฏฐะ” ตามลำดับ

การศึกษาคุณค่าของอาสภิวาจาของพระโพธิสัตว์ พบว่า มีคุณค่าหลายด้าน คือ ด้านความเชื่อ เช่น พระโพธิสัตว์ชูพระฉัตรขึ้นฟ้า ประกาศอาสภิวาจา หมายถึง (๑) การที่เทวดามารับ แสดงว่า พระกุมารจะได้รับการยอมรับจากเจ้าลัทธิที่มีชื่อเสียง เช่น อาฬารดาบส และอุทก

ดาบส (๒) การที่เสด็จดำเนินไปทางทิศเหนือแสดงว่า จะทรงอยู่เหนือ หรือเอาชนะความเห็นผิดต่าง ๆ ที่มีในยุคนั้น (๓) การที่ทรงชี้พระธรรมขึ้นแล้วเปล่งอาสภิวาจา แสดงว่าจะได้ประกาศสังฆธรรมที่ตรัสรู้แก่โลก (๔) การที่เสด็จดำเนินได้ ๗ ก้าว แสดงว่า จะทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แพร่หลายในแว่นแคว้นทั้ง ๗ และสร้างความเชื่อมั่น ในหมู่ชาวพุทธ โดยเฉพาะประเทศไทย ได้นำสัญลักษณ์ คือ อาสภิวาจา นำมาเป็นสัญลักษณ์สร้างรูปเคารพ เป็นต้น

Thesis Title : A Study of Virtues in the Great Utterance of Bodhisatta in Theravāda Buddhist Scriptures

Researcher : Phramaha Tipadech Sīlavaddhano (Laohaudompan)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Surachai Varāsabho (Booranawangasila), Pali VII, B.A., M.A., Ph.D. (Vedic Studies)

: Assist.Prof.Dr. Naddhira Sridee, Pali IX, B.A., M.A., Ph.D. (Philosophy & Religion)

Date of Graduation : 31/March/2015

Abstract

This thesis has three objectives: to study the Bodhisatta in the Theravāda Buddhist Scriptures, to study the Great Utterance of Bodhisatta in the Theravāda Buddhist Scriptures and to study the virtues of the Great Utterance of Bodhisatta in the Theravāda Buddhist Scriptures. Clarified and analyzed data are taken from the Theravāda Buddhist scriptures namely, the Tipitaka, Buddhist commentaries, Tīga, and other related scriptures then composed, explained in details, corrected and verified by Buddhist scholars.

The word Bodhisatta refers to one who has resolved to attain enlightenment for the helping of his fellow beings. There are 3 kinds of Bodhisatta, namely, (1) Paññātiga-Bodhisatta: the Bodhisatta accumulated his perfections with wisdom, (2) Saddhātiga-Bodhisatta: the Bodhisatta accumulated his perfections with faith and, (3) Viriyatiga-Bodhisatta: the Bodhisatta accumulated his perfections with perseverance. The Gotama Buddha was once born a Paññātiga-Bodhisatta which was because he had strongly accumulated his perfections with wisdom. He had, in the uncountable eras of the prior Buddhas, made solemn wishes to get enlightened and then to help others to also gain enlightened, too.

The Great Utterance of Bodhisatta refers to the words of braveness of the Buddha. It is the sign that the Buddha has come about with the saying 'I am the best,

I am the greatest, I am the noblest'. These three words appear in the Tipitaka and Buddhist commentaries respectively.

In studying the Great Utterance of Bodhisatta, the virtues are found in several ways. They are in the faith virtue which explains that when the Bodhisatta pointed his finger upwards it means: (1) Deities had come to welcome him, which means that the baby- Bodhisatta would be accepted by well-known teachers of that time, such as Ālara and Uddaka hermits, (2) for the baby to have walked to the north is interpreted that He would be above or can conquer all the wrong views of that time, (3) for the baby to point one finger upwards and utter the Great Utterance is interpreted that He would be proclaiming the Noble Truths to the world and, (4) for the baby to have stepped forwards for 7 steps is interpreted that he would be able to propagate Buddhism into the 7 regions and would be able to establish strong belief amongst Buddhists. In Thailand the sign of the Great Utterance of Bodhisatta is made into an object of worship.